verslag van de Commissie van Rap- rteurs van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, over het wets-ontwerp tot toekenning van pensioen aan drie oud-leden der voormalige Eerste Kamer.

—

Het verslag, door de Commissie van pporteurs over dit ontwerp uitge- gt en van hetwelk wij in een onzer ge nommers met een enkel woord pen melding gemaakt, is aan deze rdragt niet gunstig. Wij laten eeni- er voornaamste bedenkingen hier gen:

Dit wets-ontwerp is in de afdee- en der Kamer overwogen, doch daar bij de leden, die aan het erzoek deel namen, over het alge- n weinig bijval gevonden, en zulks ral, omdat de regering ten deze van een aannemelijk beginsel een te zijn uitgegaan. Ofschoon h in de Memorie van Toelichting het gevoelen der regering te ken- gegeven wordt, dat het 2de der ditionnele artikelen van de grond- niet de verpligting oplegt, om al de leden van de voormalige rste Kamer der Staten-Generaal vergoeding toe te kennen voor gemis der toelage van *f* 3000 aars, vroeger aan dat lidmaatschap rbonden, was de wet, blijkens den nsiderans, wel niet uitsluitend, maar h tot zekere hoogte, een uitvloei- van dat grondwets-artikel. Er erschte dus hier eene moeijelijk op lossen tegenstrijdigheid."

Hierna wordt het gevoelen vermeld n die leden, die de regering ver- gt achten, aan *alle* leden der voor- alige Eerste Kamer, ten gevolge van n letter en de geschiedenis van het e der additionnele artikelen, pen- oen toe te kennen. Het verslag gaat arop voort als volgt:

»Tegenover dit gevoelen stond dat n een aantal andere leden, die niet nden toestemmen, dat de leden der ormalige Eerste Kamer aan het 2de ditionnele artikel eenige aanspraak schadevergoeding konden ontlee- . Ook zij beriepen zich op het rgevallene betrekkelijk het vast- llen van dit grondwets-artikel. Zij erden aan, dat het artikel, zoo als oorspronkelijk was voorgesteld, der anderen met zooveel woorden hield, dat allen, die uit kracht der palingen van de grondwet voor hun n waren aangesteld, en wier be- king ten gevolge der herziening m te vervallen, twee derden zou- blijven genieten der *retributie*, , onder welken naam ook, ver- d. Bij het bezigen van dat woord *ributie* had men, zoo als uit de wisselde stukken over de voorstellen grondwets-herziening bleek, be- ald en uitsluitend aan de leden der voormalige Eerste Kamer gedacht. ar ten gevolge van de daartegen pperde bedenkingen, was dit woord het grondwets-artikel weggevallen. leden der voormalige Eerste Ka- schenen dus van de schadever- ding, waarvan het tegenwoordig additionnele artikel spreekt, uit- sloten. Dit viel nog meer in het oog, als men bedacht, dat de toelage van *f* 3000 voor die leden hun *voor reis- en verblijfkosten* werd toegekend, en dus van zelf moest ophouden, zoodra de titularissen, ten gevolge van het verlies hunner betrekking, niet meer tot het doen van *reizen* of het *houden van verblijf* genoodzaakt waren. Er was in den eigenlijken zin des woords geene *schade* geleden, en er kon dus ook van de *schadevergoeding*, waarvan het grondwets-artikel spreekt, geene rede zijn. — Op dit laatste werd van de andere zijde geantwoord, dat de toelage van *f* 3000, door de voormalige leden der Eerste Kamer genoten, veel hooger was dan de kosten, die zij immer voor hunne reizen en hun verblijf moesten besteden, en dat ook zij, die in de plaats, waar de Kamer hare vergaderingen hield, gevestigd waren, in het genot daarvan plagten te worden gesteld; zoodat deze toelage wel den naam had van voor reis- en verblijfkosten te worden verleend, maar toch eigenlijk eene vaste retributie heeten moest."

Ten gevolge dezer tweederlei verschillende oppositie, is het ontwerp van beide kanten onaannemelijk geoordeeld. Behalve de onaannemelijkheid op grond, dat het 2e additionnele artikel geene dergelijke verpligting oplegt, gronden zij, die het regt van de oud-leden der voormalige Eerste Kamer op pensioen ontkennen, hunne afkeuring ook nog hierop, dat die wet, neemt men de verpligting volgens het 2e additionnele artikel weg, geheel overbodig schijnt:

»Eigenlijk gold het hier toch niets meer dan de nadere regeling van het pensioen van drie staats-ambtenaren, aan wie in der tijd, ten gevolge van het bekleeden van het lidmaatschap der voormalige Eerste Kamer, een lager pensioen was toegelegd, dan waarop zij anders aanspraak konden maken. De billijkheid vorderde, dat die nadere regeling plaats vond; doch was dit het geval, dan was hier de tusschenkomst der wetgevende magt volstrekt onnoodig, en behoorde de verhooging van pensioen, naar den maatstaf der bestaande verordeningen, even als in alle andere gevallen, bij een Koninklijk besluit te worden toegekend."

Van de thans volgende aanmerking, die niet ontleend is aan de grondwettige onverpligtheid, zullen wij, als van meer ondergeschikten aard, niet spreken. In de aanmerking tegen den *considerans* der wet, is de commissie nog nader op het argument der onverpligtheid volgens de grondwet, teruggekomen:

»Bij de nadere overweging van den *considerans* der wet, is men teruggekomen op het reeds vroeger ontwikkelde bezwaar tegen de vermelding aldaar van het 2de der additionnele artikelen van de grondwet. Juist die vermelding geeft aan de wet een twijfelachtig karakter en duidt aan, dat men bij het zamenstellen daarvan niet van een vast beginsel is uitgegaan. Maar nog daarenboven heeft men zich algemeen verwonderd, dat in den considerans tevens art. 42 der wet van 9 mei 1846 (*Staatsblad* no. 24) is aangehaald. Men kon de toepasselijkheid van dat artikel in het tegenwoordig geval volstrekt niet inzien. Art. 42 is aan het einde geplaatst der afdeeling van de pensioenwet, die over de *toekomstige ambtenaren* handelt, en nu waren dan toch al de drie leden der voormalige Eerste Kamer, van wie hier sprake is, in 1846, reeds sedert eene reeks van jaren staatsambtenaren en leden der Eerste Kamer geweest. Sommigen vonden dit zoo vreemd, dat zij aan eene schrijffout dachten en het er voor hielden, dat het de bedoeling was geweest, niet art. 42, maar art. 58 der wet van 9 mei 1846 te noemen."

De laatste bedenking is gerigt tegen het *cijfer* van het aangevraagde pensioen, vooral daar, zoo het pensioen moet rusten op de oorspronkelijke redactie van het 2e additionnele artikel, waar van »het behoud van *twee derden* der genotene retributie" gesproken wordt, in plaats van *f* 4000 slechts *f* 2000 pensioen zou moeten verleend worden.

Wij gelooven, dat de bedenkingen tegen dit ontwerp geopperd, zeer gegrond zijn. De regering stelt, als haar gevoelen, voorop, dat oud-leden der voormalige Eerste Kamer, volgens het 2de additionnnele artikel der grondwet, geene aanspraak op schadevergoeding hebben, omdat er geene *schade* geleden is. De grondwet van 1840 kende aan de leden der Eerste Kamer toe *f* 3000 voor *reis-* en *verblijf*-kosten. Deze *f* 3000 waren dus niet eene *bezoldiging*, maar *eene vergoeding van onkosten*. Met het lidmaatschap houdt de *onkoste*, dus ook de *vergoeding* op. En nu kan men toch met geene mogelijkheid staande houden, dat er *schade* geleden wordt, wanneer men niet langer vergoeding erlangt, voor onkosten die men *niet* maakt.

Dit is het beginsel waarvan de regering uitgaat, en waarop zij de verpligting tot het verleenen van schadevergoeding of pensioen aan leden der Eerste Kamer *in het algemeen* ontkent. Maar zij heeft gemeend eene uitzondering te moeten maken ten aanzien van drie oud-leden, die door het lidmaatschap der Eerste Kamer aanspraken verloren hebben, welke zij anders wettiglijk hadden kunnen doen gelden.

Deze overweging motiveert, ook naar onze meening, de voordragt niet. Wij gelooven, dat hetgeen de commissie van rapporteurs hiertegen aanvoert, juist is. Deze voordragt moet rusten op het 2de additionnele artikel, of zij rust nergens op. De regering ontkent, dat uit het 2de additionnele artikel een regt van pensioen voor oud-leden der voormalige Eerste Kamer kan voortvloeijen. Doch dan is ook het vonnis over dit ontwerp gestreken. Het 2de additionnele artikel onderscheidt niet; het geeft òf regt aan *alle* oud-leden der voormalige Eerste Kamer, òf het geeft geen regt aan één van hen. De regering schijnt hier niet in het oog te hebben gehouden, dat het, bij den uitleg van het 2de additionnele artikel, alleen de vraag geldt, niet of *de leden* der voormalige Eerste Kamer aanspraak op pensioen konden maken, maar of het *lidmaatschap* dier Kamer eene van die betrekkingen is, die, volgens het grondwettig voorschrift, regt op schadeloosstelling geven. Of zij door dat lidmaatschap aanspraken of regten verloren hebben, die zij

anderzins deden gelden of konden doen gelden, is, voor de beantwoording der vraag, of het 2de additionnele artikel ook op het lidmaatschap der vorige Eerste Kamer toepasselijk is, geheel onverschillig.

Indien de voordragt *niet* rust op het 2de additionnele artikel en *niet* op, uit dat artikel voortvloeijende verpligting, tot schadeloosstelling van de *door het verlies van het lidmaatschap der Eerste Kamer* geledene schade, dan is zij, gelijk de commissie te regt opmerkt, *overbodig*. De vraag, of drie oud-leden der voormalige Eerste Kamer aanspraak op pensioen of verhooging van pensioen hebben, is eene vraag, die buiten den werkkring der Kamer ligt. Het is *toepassing* van wettelijken regel, eene eigenaardige verpligting der *uitvoerende* magt. De minister, tot wiens departement de zaak behoort, is verpligt, deze aangelegenheid op zijne eigene verantwoordelijkheid te regelen. Hij mag niet het volum der wetgevende magt inroepen, om zich te dekken tegen onwettelijke verleening, of onwettelijke onthouding van pensioen.

Buitenlandsche Berigten.

DUITSCHLAND.

Frankfort, 27 *oct*. De Oostenrijksche baron *v. Schirnding* is door den graaf *Leiningen-Westerburg* vervangen. Graaf *Leiningen* heeft terstond het opperbevel aanvaard.

Gotha, 25 *oct*. Onze stad bevindt zich in niet geringe spanning. Voor eenige dagen namelijk, kwam hier eene telegraphische depêche aan, die, behalve de vraag of de hertog zich op het oogenblik te Gotha bevond, het bevel van het Pruisische ministerie van Oorlog voor hem bevatte, het opperbevel over eene divisie, naar men verneemt in Rijn-Pruisen, op zich te nemen. Gelijk men weet is de hertog Luitenant-Generaal in Pruisische dienst. De oproeping der voor korten tijd met verlof weggezondene soldaten, zoude hier ook spoedig volgen.

Eisenach, 26 *oct*. Heden middag te twee ure werd de geheele generale staf, onder bevel van den graaf *v. d. Gröben*, alhier verwacht en zal voorloopig het hoofdkwartier der Pruisische troepen, als ook een geheel regement, hier blijven.

Kassel, 28 *oct*. De gezamenlijke alhier in bezetting liggende regementen hebben in den afgeloopen nacht bevel ontvangen, naar de provincie Hanau op te breken en zijn reeds voor het grootste gedeelte vertrokken. Alleen het bataillon scherpschutters blijft vooreerst hier ter bewaking van het arsenaal en het kasteel; doch heeft de order ontvangen zich bij het binnenrukken van vreemde troepen als afgelost te beschouwen. — *Oetker* werd heden voormiddag uit zijn arrest ontslagen.

BELGIE.

Brussel, 28 *oct*. Zoo als men weet waait in Frankrijk sinds eenige dagen de wind der verzoening. Men kondigt eene boodschap van den President aan, die vol zal zijn van wijsheid en zelfverloochening; alle dagbladen, de organen van het Elysée daaronder begrepen, en het *Journal des Débats* van den anderen kant, verkondigen dat men zich niet al te zeer moet haasten bij de terugkomst der vergadering eene oplossing uit te lokken en dat de eenige verstandige partij die men kiezen kan, is, de handhaving van het *statu quo* tot in 1852. In één woord, op het ongeduld dat men nog voor korten tijd aan den dag legde, den tegenwoordigen provisionelen toestand omver te werpen en tot de eene of andere ontknooping te geraken, is eene bijna algemeene panick gevolgd de quaestiën die de gemoederen in beweging brengen, aan te roeren. Het schijnt dat op het oogenblik iedereen het daarover eens is, dat men, zoo al niet de vormen, dan toch de termijnen, door de constitutie zelve voor de herziening voorgeschreven, moet eerbiedigen en dat men het oogenblik, waarop men aan die netelige zaak zal beginnen, geenen enkelen dag moet vervroegen. De President heeft den heer *d'Hautpoul* opgedragen, dat hij wenschte met de vergadering, bij hare terugkomst, in vrede te leven; men spreekt van de gedwongene ontbinding van het Genootschap van den *Dix Décembre*; de permanente commissie heeft van haren kant hare ligtgeraaktheid afgezworen. In 't kort, men heeft elkander de hand gereikt, en men zal in vrede leven als men zich weder tegen over elkander bevindt.

En echter, zoo wij kunnen afgaan op hetgeen gemompeld wordt en door ons werd vernomen, dan zouden er onder die schijnbare kalmte vele mogelijke gebeurtenissen verborgen zijn en de crisis meer nabij zijn, dan men vermoedt. Men zoude in het Elysée eene vergoeding verlangen voor de opoffering van den heer *d'Hautpoul*, die men slechts tegen wil en dank gedaan heeft en men gelooft niet dat de vergadering gezind zal zijn haar toe te staan. Het genootschap van den *Dix Décembre*, hetwelk men zegt dat ontbonden zal worden, vergadert in het geheim en heeft zich permanent verklaard in afwachting van het bevel der ontbinding. Zoodanig zou de toestand zijn, uitwendig volkomene windstilte en vrede, maar inwendig ernstige plannen en toebereidselen. Wij geven die berigten zoo als wij ze ontvingen. De woorden van de *Ordre* die, in een nieuw artikel waarin hij de naauwkeurigheid der openbaringen ten aanzien van het plan van den heer *d'Hautpoul* volhoudt, daarbij voegt dat die plannen weldra onder eenen anderen vorm, weder aan het licht zullen komen, die woorden zeggen wij, en de verlegenheid der dagbladen van het Elyseé om op de onbescheidene mededeelingen van de *Ordre* te antwoorden, schijnen die geruchten te versterken.

Ook worden ons, door een van onze berigtgevers vrij zonderlinge openbaringen gedaan ten aanzien der geruchten, die op dit oogenblik de publieke opinie zoo zeer bezig houden, betreffende de bezetting van de Rijn-provinciën door een Fransch en Silezië door een Russisch leger. Niemand gelooft aan de ten uitvoerlegging van een dergelijk plan, zelfs niet dat men er ernstig aan gedacht heeft; maar het schijnt dat het werkelijk is opgekomen in het avontuurlijk brein van eenen diplomaat in het Elyseé, wiens stokpaard de grenzen van den Rijn zijn en die dezelve voor Frankrijk wilde herwinnen, hetzij ten koste van Oostenrijk door een verbond met Pruisen, hetzij ten koste van laatstgenoemde mogendheid door een verbond met Rusland. Maar de keizerlijke droomerij van den avontuurlijken diplomaat, zoude noch van den eenen, noch van den anderen kant, veel kans hebben tot slagen. Zij zoude alleen aanleiding hebben gegeven tot de geruchten door de *Times* in omloop gebragt, geruchten die alleen in zooverre waarheid behelzen, dat Rusland, Groot-Brittannië en Frankrijk besloten hebben krachtige vertoogen aan Pruisen te doen, om het uit te noodigen een einde te maken aan den oorlog in de hertogdommen Sleeswijk-Holstein.

Wij ontvangen den *Salut public* van Lyon van vrijdag avond en zij bevat zelfs geen enkel woord van de zamenspanning welke, zoo als men zeide, in die stad ontdekt zoude zijn, noch van de in-hechtenis-nemingen die men aldaar bewerkstelligd zoude hebben.

De half-officiëele Parijsche avondbladen van gisteren, bewaren ook het diepste stilzwijgen ten aanzien van dat komplot, aan het werkelijk bestaan of ten minste aan het ernstig karakter waarvan men begint te twijfelen, nu men volstrekt geene bijzonderheden verneemt.

Steeds behelzen de Italiaansche dagbladen geenerlei belangrijk staatkundig nieuws.

De Paus heeft eene kleine reis ondernomen naar Castel Gondolfo; Z. H. is door de bevolking bij uitstek goed ontvangen.

FRANKRIJK.

Parijs 27 *oct*. In de departementen schijnt men de toekomst in het algemeen, doch den aanstaanden winter in 't bijzonder, met bezorgdheid te gemoet te zien. Tot dus ver is er eenige meerdere beweging en bedrijvigheid waargenomen in handel en nijverheid; doch men vreest, dat die eerlang zullen ophouden. Ten gevolge der gebeurtenissen van 1848 en 1849 en de daardoor te weeg gebragte stremming, was allerwege aan verscheidene producten gebrek ontstaan. Dat gebrek is thans aangevuld, en het jaar 1850 heeft dien ten gevolge ruimschoots werk opgeleverd. De meeste fabriekanten hebben zelfs buitengewone maatregelen moeten nemen, om aan de menigvuldige aanvragen te kunnen voldoen. Volgens den gewonen loop der zaken, moet die buitengewone toestand thans ophouden, en reeds houdt men zich in vele departementale hoofdsteden ijverig bezig met het voorbereiden van maatregelen, die zullen kunnen strekken om het bijkans onvermijdelijke kwaad zooveel mogelijk te voorkomen. De arbeidende klasse te Lyon is bijkans geheel zonder werk. De merinos-fabricatie in het departement van de Aisne vindt geen of weinig afzet; te Elbeuf zijn de eigenaars der fabrieken reeds overgegaan tot het aanzienlijk verminderen der prijzen. Ook van elders luiden de berigten geenszins bemoedigend.

De vroeg invallende winter schijnt almede veel ongelegenheid te baren. Te Lyon is de koude zeer nijpende. Sedert eenige dagen zijn de velden daar met sneeuw bedekt. Ook in de omstreken van Orleans is eene buitengewone hoeveelheid sneeuw gevallen.

Parijs, 28 *oct. des avonds te* 8 *ure*. (*Langs buitengewonen weg*.) De terugroeping van den generaal *Neumeijer*, een vriend van den generaal *Changarnier*, veroorzaakte eenigen schrik ter beurs, daar men vermoedt dat er een nieuw conflict tusschen *Changarnier* en den President der Republiek is ontstaan.

— De generaals *Randon* en *Carrelet*, de tegenstanders van den generaal *Changarnier*, zijn per telegraaf naar Parijs ontboden.

— Het dagblad *le Pouvoir* zal door het ophouden der subsidie, niet meer verschijnen.

— De dagbladen der oppositie behelzen de uitnoodiging van *Mazzini* voor eene inschrijving ter bevrijding van Italië.

Laatste koers ter beurs van heden: 5°/. 9
10 c.; 3°/. 57 fr.; Spanje 3°/. 34⅞.
Madrid, *woensdag* 23 *oct*. 3°/. 34 $\frac{13}{32}$.

Binnenlandsche Berigten.

Amsterdam, 29 *oct*. De vrijzinnige kiezersver
ging heeft gisteren avond, uit hoofde van het be
ken van den heer *Portielje*, eene nieuwe keuze
daan van een kandidaat voor het lidmaatschap
Tweede Kamer van de Staten-Generaal, in de pl
van den heer mr. *C. Backer*. De uitslag der st
ming is geweest, dat gekozen is de heer mr. *H.*
Kluit, thans directeur van politie hier ter stede.
den benoemde is dadelijk van zijne benoeming k
gegeven, en hij heeft zich bereid verklaard,
in geval hij door de meerderheid der Amsterda
kiezers tot lid der Tweede Kamer werd gekozen
betrekking te aanvaarden; tevens zal hij dan
ontslag vragen als directeur van politie, welke
het ministerie voor het vervolg schijnt te willen
schaffen. (*Han*

's Gravenhage, 28 *oct*. Bij de wet, betrek
de voorziening tot het voortzetten van de we
voor het droogmaken van het Haarlemmerm
wordt voorgedragen, om de daartoe reeds bij d
van maart 1839 beschikbaar gestelde som v
millioenen nog met een bedrag van *f* 1,916,34
te verhoogen; — te weten, ter voorziening i
behoeften van de uitwatering van Rijnland, ve
ming van het Katwijksche-kanaal en van de R
burger-vliet en andere werken *f* 238,376; —
deloosstelling voor in te nemen gronden *f* 25,000
leverantie van werktuigen ter uitmaling va
meer *f* 120,000; — verkaveling der droog te m
landen, aanleg van vaarten en bruggen *f* 1,218,19
onderhoud der gemaakte en nog te maken we
f 100,000; — kosten van personeel, politie
justitie enz. *f* 170,000, en onvoorziene uitg
f 44,772.87.

De middelen, om daarin te voorzien, zullen
den gevonden uit de baten, verkregen door het
delijk beleggen van een deel der inkomsten va
geldleening in schatkist-billetten; 2o. uit de verja
en nog te verjaren renten tot 1845 (te zamen g
kend op ruim *f* 100,000) en verder uit zooda
sommen, als daartoe op de staatsbegrooting z
worden gebragt, en waarvoor op de begrooting
dit jaar 1850, (vermits de geheele verhooging
dadelijk noodig is) eene som van *f* 600,000 w
uitgetrokken.

Bij de Memorie van Toelichting, door den mi
van Binnenlandsche Zaken onderteekend, wordt
eene geschiedenis der onderneming medegedeeld e
overzigt der werken; 2o. de uitzigten op de ge
voltooijing; 3o. den toestand van het fonds,
waarborg van het genegotieerd kapitaal, en 4o
uitgaven, ter zake van de droogmaking gedaa
nog te doen.

Den 4den juni 1839 heeft de commissie va
leden, met de invoering der onderneming be
hare werkzaamheden begonnen. Het ontwerp
1837 was ten grondslag gelegd. Daarbij wa
Spieringmeer, groot 1400 bunders, buiten de dr
makerij gelaten; de behoefte van het stoomge
te Spaarndam twijfelachtig gesteld en waren de
ten geraamd op *f* 8,355,000. Bij de wet van
is voor de kosten de effen som van 8 millioenen
gestaan. Bij de behandeling van het ontwerp
indijking van de Spieringmeer, zoo wel als de
rigting van het stoomgemaal toegezegd, en men
dus, met *f* 355,000 *minder*, 1400 bunders
moeten droogmaken.

Na een aantal onteigeningen en voorbereid
maatregelen, is de eerste spade den 5den mei
gestoken. Verscheidene werken waren reeds in
en 1843 voltooid; het stoomgemaal te Spaarnda
1844. Nadat eenige bezwaren, door den mi
van den fabrikant en de onoplettendheid van
machinist te weeg gebragt, zijn overwonnen, vo
dit werktuig, naar luid der memorie, zeer goed
zijne bestemming.

Bij het ontwerp van 1837 was gerekend op
aanleg van nog eene groote sluis te Halfweg
ontlasting van het boezemwater van Rijnland.
voorzigtigheid heeft men daarmede gewacht,
regt, daar het gebleken is, dat de bestaande sl
thans meer water zouden kunnen lossen, dan
de ringvaart kan worden aangebragt, en een st
gemaal verre de voorkeur verdient. De inrigting
dit stoomgemaal, waarvan de kosten op *f* 200
zijn berekend, zijn echter, in afwachting va
thans voorgedragene voorziening, achterwege gebl

Voor den aanvoer van zoet water bij zomerdro
heeft zich geen beter middel aangeboden da
Gouwe, en wel door eene bestaande, doch se
lang buiten gebruik gebleven sluis. Op die
en zelfs op de Gouwe, als boezem, maken e
scheidene besturen aanspraak, 't welk aanleiding
dienen te geven tot een vergelijk, en, zoo dit
lukt, eene uitgave van *f* 45,000 zal vorderen.

Reeds in 1843 was de ringdijk voltooid, be
de hoofdtoegangen voor scheepvaart en water
noodzakelijkheid, om zich met het Hoog-heem
schap van Rijnland te verstaan, alvorens het Meer
heel af te sluiten, heeft te weeg gebragt, dat die afsl
ting niet voor mei 1848 heeft kunnen plaats heb
en men een begin heeft kunnen maken met de
maling, door middel van het werktuig *de Leeghw*

Door de onteigeningen, ten getale van 2000, zijn de werken nergens vertraagd; doch er blijft nog een gewigtig punt ter beslissing over: de regten namelijk, welke de stad Leiden beweert op het Meer te bezitten. Reeds in 1840 heeft deze stad zich tot de commissie gewend, om schadeloos te worden gesteld voor het gemis van de opbrengst der visscherij, welke omtrent ƒ1000 's jaars beliep, en waarvoor, tegen den penning 15, in eens af, eene som van ƒ15,000 werd aangeboden. Toen echter de daartoe ontworpen overeenkomst geteekend zoude worden, ondervond men in den Raad zwarigheden en werd beweerd, dat de regten der stad zich veel verder uitstrekten en zij ook den *ondergrond* betroffen. Dit heeft aanleiding gegeven tot onderhandelingen. De commissie, daar stellende, of de gronden, volgens de wet van 1839, met eene grondrente konden worden bezwaard, heeft 10 cents per bunder voorgesteld, uitmakende ƒ5400 's jaars, en voorstellende, tegen den penning 15, een kapitaal van ƒ81,000; de stad Leiden heeft verlangd [illegible] per bunder of jaarlijks ƒ64,000, voorstellende, tegen den penning 15, een kapitaal van ƒ960,000. Deze aanbiedingen liepen te veel uiteen, om tot eene minnelijke schikking te kunnen geraken, en alzoo deed, nadat eene memorie van den lands-advokaat aan de regering van Leyden was medegedeeld, en deze had verklaard, dat daardoor hare meening niet was gewijzigd, de commissie, in overleg met den minister van Binnenlandsche Zaken, in november 1848 het voorstel, om de zaak, bij prorogatie van justitie, geheel aan de beslissing des regters over te laten, en [illegible] dadelijk aan de uitspraak van het provinciaal Geregtshof van Zuid-Holland te onderwerpen. In juni 1849 is daarop geantwoord, dat dit voorstel geenszins overeen kwam, met de belangen der stad, en dat, zoo men tot geene schikking kon komen, hare regten, volgens de gewone wijze van procederen, zouden moeten gehandhaafd worden. — Het is der regering verkieslijk voorgekomen af te wachten, of en zoo ja, welke regtsvorderingen de stad Leyden zal instellen, en men heeft voor dit belangrijk onderwerp ƒ10,000 meer dan door de commissie was aangeboden, bij raming, in uitgaaf gebragt.

De memorie behelst een breed verslag van den aanleg der pompwerktuigen, *de Leeghwater, de Lynden en de Cruquius;* de bezwaren, waarmede men te worstelen heeft gehad, en de oorzaken der vertraging. Daaruit blijkt, dat de eerste dadelijk, bij de afsluiting van het Meer, in werking is gesteld, tot het afbrengen van het water; — de tweede in december 1848; de derde in april van 1849. Toen de *Leeghwater* werking in mei 1848 begon, stond het water ('t welk gemiddeld eene diepte had van 4 ellen) op 65 n. duimen onder A. P. De opgave van september toont aan, dat het water toen reeds was gedaald tot 2 el [illegible] onder A. P. (In de opgave van october wordt de stand op 2 el 98 duimen onder A. P. gesteld.) Uitgestrekte boorden liggen reeds droog; een geheele oude weg is bij de *Lynden* bloot gekomen, met een aantal funderingen van gebouwen, bruggen, hoofden en molens. De werktuigen voldoen, naar luid van het rapport der commissie, uitnemend. Alleen de ketels geven aanleiding tot veelvuldig herstel, en de pompzuigers behoeven eenigzins versterking. Het kolenverbruik schijnt over den duur de hoeveelheid van 2 ponden per paardekracht in het uur niet te boven te gaan.

Winterwater belet de gestadige doorwerking niet. Wegens Rijnlands boezempeil veroorzaakt meermalen een gedwongen stilstand. Men erkent aan de zijde der regering, dat, met sneeuw en regen, en een hevigen molenwind, met welken de molens in Rijnland kunnen malen, de verkleinde boezem, inzonderheid ten zuiden van den Rijn, bezwaren oplevert. Men meent echter tevens, dat tegenover die nadeelen ook voordeelen staan, die wel eens worden voorbijgezien, als: dijkschade en overstroomingen zooals in den winter 1836/37. Daar bestaan echter, naar luid der memorie, hulpmiddelen, om het kwaad te weren, en in de eerste en voornaamste plaats de stichting van een *tweede stoomgemaal* te Halfweg Haarlem.

Naar het oordeel der regering was het twijfelachtig, of men, met, in stede van stoomkracht, windmolens te bezigen, immer de droogmaking van het Meer zoude hebben kunnen volvoeren, daar men des zomers gewonnen, maar des winters te veel verloren zoude hebben. De molens toch zouden niet hebben *kunnen* malen, als die van Rijnland, bij gebrek aan wind, moesten stilstaan, en zouden niet hebben *mogen* malen, wanneer deze laatstgenoemden des winters in gang waren, daar alsdan het boezemwater telken reize tot eene hoogte zoude zijn gekomen, waarop de uitmaling van het Meer zoude hebben moeten stilstaan. — Molens, met kleine stoomwerktuigen, zouden meer hebben gekost dan de drie stoomwerktuigen, met de aanhoorigheden.

De kosten van het herstel van vergraven verdedigingswerken, en den aanleg van nieuwe, ter vervanging van de zoodanige als door de droogmaking zouden vervallen, is in 1837 niet gerekend. [illegible] ter verdediging der hoofdstad, naar het ontwerp van 1809 van den generaal *Kraijenhoff*, het [illegible] die stad aan de zuidwest-zijde moest dekken, [illegible] Koning *Willem II* niet gewild, dat door de droogmaking iets aan die kracht zou worden ontnomen. Van daar dat deze kosten, ten bedrage van [illegible], ten laste der droogmaking zijn gebragt. [illegible] de verkaveling [illegible] voor de onderneming overblijven, na aftrek van 1313 bunders voor sloten en vaarten, 16,650 bunders.

Al de werken zijn voltooid, behalve het tweede stoomgemaal, de water-inlating aan den IJssel, en de verkaveling. Er bestaat uitzigt, dat de uitmaling van het Meer in 1851 zal zijn afgeloopen, en dat, zonder onvoorziene tegenspoeden, de verkaveling, dat is, *de geheele voltooijing der onderneming*, in den loop van 1854 zal zijn tot stand gebragt. — De verkoop der landen zal spoedig kunnen beginnen. Gerekend tegen ƒ200 het bunder, rekent de commissie dat, van 1851 tot en met 1855, 16,650 bunders zullen kunnen zijn te gelde gemaakt, voor een bedrag van ƒ3,330,000.

Voor de aflossing van een kapitaal van 8 millioenen, welke in 1855 zoude moeten beginnen, met ten minste *een* ten honderd, zoude alzoo beschikbaar zijn nagenoeg de verkoopsom van *drie* millioenen en het fonds van onderpand van *één*, en derhalve *vier* millioenen. De vooruitzigten, nopens het welgelukken der onderneming, zijn alzoo gunstig, want men dient niet te vergeten, dat met de droogmaking vooral is beoogd de vernietiging van een gevaarlijken vijand, meer dan eene winstgevende onderneming; — en dat zij later, als eene bron van vertier en bedrijvigheid, aan de schatkist groote voordeelen zal kunnen opleveren, behoeft geen betoog.

De bezittingen van het fonds tot waarborg bestaan in een kapitaal van ƒ776,000 4 pCt. schatkistbilletten. Het kan worden gestijfd door eene bijdrage van Rijnland, welke zal afhangen van de vraag, welk voordeel dat Hoogheemraadschap zal hebben van de ontlasting van de kosten voor het onderhoud der oeverwerken, nadat de kosten van het reeds gestichte en het nog te stichten stoomgemaal voor deszelfs rekening zullen zijn gekomen.

In de memorie wordt opgemerkt, dat de kosten schijnbaar ƒ1,946,000 worden verhoogd; maar, als men in rekening brengt de sommen, voor rente-betaling voor 1845, voor de kosten der geldleening en voor de verdedigings-werken, te zamen ruim ƒ1,700,000 bedragende, meent men te mogen aannemen, dat de onderneming nagenoeg voor de geraamde som van 8 millioenen zal kunnen volvoerd worden.

De regering dringt aan op het nemen van afdoende maatregelen ter voltooijing der droogmaking. De schatkist heeft daarbij, om meer dan eene reden, belang. Beperking dezer middelen kan vertraging baren, en vertraging kan gevolgen hebben, die voor de voltooijing noodlottig zouden kunnen worden. Daar de verlangde som van ƒ1,916,344 niet dadelijk wordt gevorderd, zal men van de daartoe vereischte bijdrage uit de schatkist, van ƒ1,800,000, voorshands met ƒ600,000 in het loopende jaar kunnen volstaan. De verhooging, welke het hoofdstuk der staatsbegrooting daardoor zoude ondergaan, zoude uit de gewone middelen worden gedekt.

's Gravenhage, *29 oct.* Morgen ochtend zullen de afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten Generaal het onderzoek voortzetten over de ontwerpen der staatsbegrooting voor 1851, dat gisteren is aangevangen en heden werd vervolgd.

Morgen middag te twee ure zal de Kamer eene zitting houden.

Rotterdam, *29 oct.* Gisteren avond had de eerste vergadering plaats der deelhebbers in de ontworpen stoomvaart tusschen deze stad en Noord-Amerika, welke onder het presidium van den heer *J. F. Hoffman*, burgemeester dezer stad, zich geconstitueerd heeft verklaard. In deze vergadering is met genoegen uit de reeds aanzienlijke geteekende som, de algemeene deelneming in deze zaak vernomen, welke de onberekenbaarste gevolgen voor den bloei dezer stad kan hebben. (*N. R. C.*)

PROVINCIALE STATEN VAN GELDERLAND.

Zitting van vrijdag, 25 oct.

Afwezig zijn de heeren *van der Brugghen*, *de Kruijff*, *B. A. Roelvink*, *Dijckmeester*, *van Lijnden van Hemmen*, *Taats* en *Versteegh*.

De notulen worden gelezen en goedgekeurd.

Aan de orde is de beraadslaging over het verslag der commissie, belast met het onderzoek der geloofsbrieven van den heer *Th. Voss*.

De vergadering vereenigt zich zonder discussie met het verslag der commissie.

De heer *Voss* wordt binnen geleid, legt de gevorderde eeden af en neemt zitting.

De *Voorzitter* stelt voor thans aan de orde te stellen het verslag der commissie nopens eene wijziging in het Reglement op de rivierpolders, ten opzigte der circumscriptiën van den polder van Heerewaarden. Het voorstel van den *Voorzitter* wordt door de vergadering goedgekeurd en de conclusie van de commissie *aangenomen*.

De heer *Haverkamp* verzoekt aanteekening in de notulen dat hij zich met het besluit der vergadering niet vereenigt.

De heer *Thooft* brengt, namens de commissie, verslag uit nopens het maken eener tribune en andere veranderingen in de vergaderzaal der Staten.

Na overleg met den ingenieur stelt de commissie voor, de tegenwoordige tribune te behouden en nog eene tribune aan de overzijde der zaal te maken; voorts gereserveerde zitplaatsen daar te stellen en eene plaats te reserveren voor de snelschrijvers. De kosten hiervan worden geraamd op ƒ947 en ƒ345. Aan Gedeputeerde Staten zou worden opgedragen maatregelen te nemen vóór het aanwezig zijn van bergplaatsen voor papieren, jassen, boekwerken enz., voor betere verlichting en wat dies meer zij.

Ter visie en aan de orde der eerstvolgende vergadering.

De commissie tot onderzoek der enkel provinciale en huishoudelijke begrooting heeft haar verslag ingediend, dat door den griffier wordt voorgelezen.

In dit rapport wordt onder anderen aangemerkt, dat, volgens de wet op de brievenposterij, de voetboden niet komen ten laste der provincie. Een gedeelte der commissie is echter van oordeel, dat het om geene stagnatie in de dienst te veroorzaken, niet raadzaam is, deze uitgaaf reeds terstond met 1851 te doen vervallen en dat men zonder gevolgtrekking voor het vervolg, althans voorloopig de daarvoor bij de begrooting geraamde som moet toestaan. De minderheid is van oordeel dat deze post geheel moet wegvallen. Aan Gedeputeerde Staten zal worden opgedragen onderzoek te doen in 1851 nopens het onderwijs in de verloskunde. De onkosten voor de vee-artsen wil de commissie uitgetrokken hebben, in afwachting der aanstaande algemeene wettelijke regeling van dit onderwerp. Ten aanzien der drukkosten stelt de commissie voor, dat door Gedeputeerde Staten zal onderzocht worden, of deze post niet voor vermindering vatbaar is, door het drukwerk bij wijze van mededinging aan te besteden. De minderheid der commissie heeft zich verklaard tegen het verleenen der som bij art. 7 van hoofdstuk VIII ten dienste van het archief aangevraagd. De ƒ4000 onderstand aan gemeenten wenscht de minderheid der commissie te brengen op hetzelfde cijfer als in het vorig jaar d. i. op ƒ2000; de minderheid stelt voor ƒ1000. Ook is de minderheid der commissie tegen het verleenen der ƒ2000 gratificatiën aan onderwijzers.

Volgens de begrooting bedragen de ontvangsten met de opcenten (6 op de personele en 4 op de grondbelasting) eene som van ƒ68,449, dus is er voor subsidiën beschikbaar eene som van ƒ20,787.19. Volgens de gedane voorstellen zouden de subsidiën bedragen eene som van ƒ50,350, waarbij nog ƒ2000 voor de veranderingen van het gebouw. Er zou dus zijn een te-kort van ƒ29,562 81. Om dit te-kort te dekken worden voorgedragen drie middelen: 1o. eene hoogere opvoering der opcenten op de personele en op de grondbelasting of wel het leggen eener nieuwe provinciale belasting; 2o. het te gelde maken van belegde fondsen; 3o. het waarschijnlijk beschikbaar batig slot voor de dienst van 1848—1849. De commissie is van oordeel, dat alleen het derde middel in aanmerking moet komen.

. . . .

De vergadering besluit het rapport ter visie te leggen en te stellen aan de orde na de discussiën over de rapporten nopens het verleenen van subsidiën.

De heer *Brants* brengt, namens de commissie, rapport uit over een request van inwoners van Voorst, over den Hambrug bij Terwolde. De commissie is van oordeel, dat requestranten te regt op het herstel van gezegde brug aandringen; het verschil, ten wiens laste het onderhoud moet komen, moet onderzocht worden en de commissie stelt derhalve voor het stuk te verzenden aan Gedeputeerde Staten, die trachten zullen het geschil te vereffenen en aan wie tevens magtiging wordt verleend ten einde dit te bevorderen, om, uit de som, voor subsidiën voor wegen, voor de dienst van 1850, een onderstand te verleenen, onder behoorlijke voorwaarden.

Ter visie en aan de orde der eerstvolgende zitting.

De heer *Putman Cramer* doet een schriftelijk voorstel, dat bij de opening der twee gewone vergaderingen der Provinciale Staten (in juli en november) door den griffier het tot nu toe gevolgde formulier-gebed zal worden voorgelezen.

Wegens den teederen aard van het onderwerp, verzoekt de voorsteller vrijgesteld te worden van het geven eener mondelinge nadere toelichting, waarop het voorstel gesteld wordt in handen eener commissie bestaande uit de heeren *Krepel*, *Thooft* en *de Meester*, ten einde hierover in de eerstvolgende zitting verslag uit te brengen.

De heer *Haverkamp* vraagt het woord en zegt, dat ten gevolge van het plaats gehad hebbend onderzoek der ontworpene gemeentewet, de commissie, benoemd tot het ontwerpen van eene instructie voor Gedeputeerde Staten te rade is geworden, met de vaststelling van dat stuk te wachten, totdat genoemde wet zal zijn vastgesteld, die op vele punten tot meerdere volledigheid der instructie zal kunnen dienen. Daar echter genoemde wet niet wel gedurende de tegenwoordige zitting der Provinciale Staten te wachten is, geeft de commissie in overweging, of er geene voldoende redenen zouden bestaan aan Z. M. den Koning autorisatie te vragen, opdat de commissie, belast met het opmaken der instructie, ook na de sluiting van de tegenwoordige zitting der Provinciale Staten, hare werkzaamheden zou mogen voortzetten.

De vergadering besluit de discussiën [illegible] te stellen aan de orde der eerstvolgende [illegible]

De *Voorzitter* geeft kennis dat [illegible] sectie met het onderzoek der gemeente-wet gereed is; dat twee sectiën bijna gereed zijn en heden avond waarschijnlijk geheel gereed zullen komen; dat er echter nog twee sectiën zijn, van welke het onzeker is of zij gereed zullen komen, dewijl hare leden door ambtsbezigheden of andere redenen oponthoud hebben ondervonden.

De *Voorzitter* maakt opmerkzaam op de wenschelijkheid dat hierin met spoed worde te werk gegaan, dewijl, indien de vergadering niet vóór den 5den november gereed is, een nieuw onderzoek in nieuwe sectiën zou moeten plaats hebben.

(Gelijk wij in ons no. van eergisteren reeds gemeld hebben, is het onderzoek in *alle* sectiën den 24sten october ten einde gebragt.)

De vergadering wordt verdaagd tot maandag den 4den november e. k.

Mengelwerk.

Nog een paar bijdragen tot de kennis van den zin en de bedoelingen der anti-(?)revolutionnaire partij.

In no. 100 van *de Nederlander* leest men:

»Wij hebben tot onze waarschuwing en die van anderen, geconstateerd dat, terwijl de vrijzinnige drukpers al de lasteringen der roode republikeinen in Duitschland voor goede munt opneemt, zoo zelfs dat men hem »falsaris" en »valsche-wisselmaker" noemt, *Hassenpflug* door achtenswaardige landgenooten gehouden wordt voor een *eerlijk*, *naauwgezet*, *vaderlandslievend* en *Godvruchtig* Staatsman."

In no. 25 van het Goudsch Kronijkske, *met den Toetssteen; voor de Wet, den Koning en het Volk, onder Gods gunst*, leest men:

»Wij gaan voort met de blootlegging van onze staatkundige geloofsbelijdenis.

. . . .

»Wij zijn *tegen de grondwet*, juist omdat zij inconstitutioneel is.

»Zij bevat de grondslagen van een anti-staatsregtelijk kiesstelsel; zij ontneemt den Koning zijne regten; zij vernietigt het constitutionele regeringsbeginsel.

»Zij leidt tot losmaking van de banden tusschen Nederland en Oranje; zij is in vele opzigten anti-monarchaal; zij voert naar de republiek.

»Wanneer wij nu pleiten tegen de grondwet, dan is het juist omdat wij constitutioneel zijn; omdat wij geene geschreven grondwet, maar eene *constitutie*, geene willekeurige magts*verdeeling*, maar eene constitutionele magts*regeling* willen.

»Wij willen geen *menschelijk regt* in de plaats zien gesteld van het *Goddelijke regt*.

»Maar het is, gelijk de *A. C.* zegt, die eene grondwet, namelijk in den tegenwoordigen revolutionnairen zin, aanneemt, moet tot een dergelijk *horrendum* komen, zoo hij consequent wil zijn.

»Zeer zeker is magts*verdeeling* strijdig met de, volgens haar wezen opgevatte, *souvereiniteit*. Deze ligt in den aard der zaak, heeft hare noodzakelijkheid in of aan zich; gene is willekeur, zij ligt buiten de zaak.

»Eene zoodanige magtsverdeeling is nimmer constitutioneel."

Ingezonden Stukken.

Verkiezingen in Friesland.

Nadat acht malen in het district Leeuwarden, door de kiezers is gestemd, zijn eindelijk de afgevaardigden, voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal en der Provinciale Staten, voor bedoeld district gekozen. — Wij hebben het einde willen afwachten, voor wij weder de pen opvatteden.

De laatste verkiezingen hebben ontegenzeggelijk de kracht van de constitutioneele en speciaal van de stelselmatig liberale partij, aldaar bewezen. De drie candidaten voor het lidmaatschap van de Provinciale Staten, en de heer Ypeij, candidaat voor de Tweede Kamer, en door de stelselmatig liberale partij aanbevolen, zijn alle met eene aanzienlijke meerderheid verkozen. De partijen stonden bij de verkiezing van twee der drie leden voor de Provinciale Staten, toen tusschen een viertal, waarvan 2 candidaten der meer behoudende en 2 der stelselmatig liberale partij, moest herstemd worden, scherp tegen elkander over. Aan deze zijde twee landbouwers, aan gene 2 adelijken, gepromoveerden, vroegere leden der staten en een zelfs sedert jaren lid van het collegie van Gedeputeerden. De landbouwers behaalden verre weg de overwinning, als hebbende 491 en 433 tegen 340 en 316 stemmen op zich vereenigd. Bij de verkiezing van het derde lid voor de staten, welke deze week plaats vond, werd de candidaat der stelselmatig liberale partij, bij de eerste stemming verkozen.

Van waar ontleent deze partij hare kracht? Welke [illegible] er bestaan, dat eene zoo groote meerderheid de candidaten dier partij ondersteunt, tegenover anderen, die in het dagelijksch leven en in de [illegible] alles voor zich hebben, tot de hoogere standen der maatschappij behooren, en eene wetenschappelijke opvoeding hebben genoten? En dit in Leeuwarden, welke zoo weinige erkende aanhangers telt van de stelselmatig liberale partij, en als de zetel van de aristocratie in dit gewest beschouwd kan worden? Blijkt bij dergelijke uitkomsten niet, dat de constitutioneele partij, in het algemeen, hier bijzonder krachtig is; dat de beginselen der stelselmatig-liberale partij, den kiezers niet zoo onaannemelijk voorkomen als door velen wordt beweerd? Blijkt het niet, dat de behoudende partij met alle middelen, die zij aanwendt, niet in staat is eensgezindheid te bewerken, en dat hare beginselloosheid persoonlijke consideratie ten gevolge heeft, die uit den aard derzelve zoo weinig gunstigs kan te weeg brengen? Steunt eene verkiezing *niet* op een beginsel, dan zal de uitslag van het toeval, of van de meer of minder persoonlijke ingenomenheid van den kiezer met eenen kandidaat, afhangen, en dan ook zullen de kandidaten geene inzage kunnen verkrijgen van de door hunne vrienden en zoogenaamde aanhangers, ingevulde stembriefjes!

Blijkt al verder niet, dat de landbouwende en burgerklassen de bewustheid hebben, of misschien nog allengs verkrijgen, van de werkelijke kracht die in haar midden is gelegen; dat die kracht moet ontwikkeld worden en verhoogd, waartoe juist het stelsel der regtstreeksche verkiezing, met eenen lagen census, de hefboom is en kan zijn; en dat men slechts behoeft te zoeken, onder de zijnen zonder den arm uit te steken naar eene aristocratie, die jaren lang aan het hoofd geplaatst, nimmer in staat is geweest de welvaart en dat *bienaise* te brengen, waarvoor onze natie vatbaar is? Zoo ja, dan verheugen wij ons over deze openbaring der volksmeening en mogen daarvan de beste vruchten verwachten.

Over de benoeming van den heer J. Albarda in het district Dockum, tot lid der Staten, zullen wij niet uitweiden. — Zijne kennis en gezond oordeel, maken hem voorzeker tot een geschikt lid; maar met ons hebben zeer velen zich verwonderd, ZEd. eene benoeming heeft aangenomen, die, na al hetgeen is voorgevallen, hem toch niet zeer welgevallig kan zijn.

De heer Ypeij werd bij deze stemming tot lid van de Tweede Kamer verkozen. Het vreemdst bij deze verkiezing was dat, nadat telkens de partijen, vooral bij de verkiezing van leden voor de Staten-Generaal, zoo scherp afgescheiden waren, thans zoowel de meer behoudende als de stelselmatig liberale partij, de candidatuur van denzelfden persoon voorstonden. — Laatstgenoemde partij, getrouw aan haar beginsel, had de adhaesie gevraagd en verkregen van den heer Ypeij, aan het programma; en de meer behoudende partij, de groote vijandin van alle programma's, neemt denzelfden kandidaat aan, waardoor een bekend behouder, bestrijder van regtstreeksche verkiezingen en tegenstander van het programma, de ondankbare taak heeft te volbrengen den aanhanger van dat programma van zoo vrijzinnige beginselen, openlijk aan te bevelen, als den kandidaat van ..... (ja van welke?) partij?

Wij zullen evenwel geen groot gewigt hechten aan het stellen der kandidatuur van den heer Ypeij, zoo als dit door de meer behoudende partij is geschied. In de vergadering, in welke die kandidatuur werd beslist, waren slechts ruim 30 personen tegenwoordig, waarvan 17 dadelijk op den heer Ypeij hunne stem uitbragten. Het blijkt dat aan die 17, hoewel geene openlijke voorstanders van de stelselmatig liberale partij, evenwel de vrijzinnige gevoelens van den heer Ypeij, zelfs vóór zijne adhaesie aan het programma, bekend waren, en zij geene zwarigheid maakten, om eenen zoodanigen persoon in eene vergadering, die tegenover die der stelselmatig-liberale partij, moest geacht worden te staan, tot kandidaat aan te nemen.

Zullen wij de keuze van den heer Ypeij volmondig toejuichen? Wij eerbiedigen gaarne de openbare meening die zich in dezen zoo eenparig (1) heeft gemanifesteerd; maar veroorloven ons toch te vragen, of de stelselmatig-liberale partij, niet eenen geschikter kandidaat in den heer de Fremery of Fokker zouden hebben gevonden, beide mannen, die, nu helaas reeds weder uitgesloten, gedurende hunne parlementaire loopbaan bewezen hebben, groote staatkundige en staatshuishoudkundige bekwaamheden te bezitten, welke wij, in zoodanige mate geenzins bij den thans benoemde, verwachten. — De stelselmatig liberale partij, die voor de kandidatuur van den heer van Hoëvell niet terugdeinsde, had moeds genoeg behooren te hebben, eenen de Fremery of Fokker, te ondersteunen. En zulks te meer, daar de heer Ypeij eene regterlijke betrekking bekleedt, welker vereenigbaarheid met het mandaat van volksvertegenwoordiger, vroeger, door de liberale oppositie zoo dikwijls is afgekeurd en bestreden. — Wij koesteren echter geene vrees in dezen, voor den heer Ypeij, integendeel zoo ZEd. karakter en gedrag ook niet genoeg waren, dan toch zoude zijne goedkeuring de stem aan het programma, voldoende waarborg zijn voor den regel van zijn staatkundig leven, en voor zijne ingenomenheid met de beginselen in hetzelve vervat. Maar toch had bij eene vergelijking tusschen den thans benoemde en den heer de Fremery of Fokker de beide zulke bekwame en onafhankelijke mannen, de keuze niet twijfelachtig behooren te zijn. Moge echter deze nu benoemde afgevaardigde voor het district Leeuwarden beantwoorden aan de verwachting van de kiezers die hem met hun vertrouwen vereerden, zijne bekwaamheden dienstbaar maken voor het heil van het vaderland, en streven tot het verder in werking brengen van de vrijgevige beginselen der grondwet.

Leeuwarden, 22 october 1850. S. S.

(1) *In zooverre* zij zich heeft gemanifesteerd, want het aantal uitgebragte stemmen was even groot bijna als bij de genoemde herstemming van 2 leden der Staten; ofschoon volgens de kieswet het district Leeuwarden voor de verkiezingen van leden der Tweede Kamer bestaat uit ongeveer de vroegere districten Leeuwarden *en* Franeker; en deze laatste volgens art. der Prov. Wet, nog afzonderlijk bestaan, voor de verkiezingen van leden der Provinciale Staten. — Het onophoudelijk stemmen, en de candidatuur van denzelfden persoon door beide partijen, heeft zeker veel tot dit juist niet verblijdend teeken bijgedragen.

Correspondentie.

Op de klagt van A. T. D. B. over het niet afvaren der stoomboot op woensdag, moeten wij hem doen opmerken, dat de verandering der dienst reeds voor twee dagen in onze courant was aangekondigd.

Weldadigheid.

Met hartelijke dankzegging bij mij ontvangen voor den achtingwaardigen grijsaard, aanbevolen in *N. H. Haarl. Courant* van 18 october: Van freule *N. N.* *f* 12.00; van de wed. *N. A.* een coupon ad *f* 1.98; van *N. N.* *f* 2.00; van *N. N.* *f* 1.00; van *J. H.* *f* 1.00. Dringend beveelt de ondergeteekende den bejaarden en zwaar beproefden broeder verder der christelijke liefdadigheid aan.

P. D. Schouw Santvoort.

Advertentiën.

Marktprijzen.

Nijmegen, 29 october.

Alhier was de middenprijs ter markt van gisteren van de 411 verkochte mudden *Tarwe*, per Ned. mud *f* 8.88; van de 446 verkochte mudden *Rogge* *f* 6.1[illegible]; van de *Gerst* was de hoogste prijs *f* 5.10 en de laagste *f* 4.25; van de *Boekweit* de hoogste prijs *f* 5[illegible] en de laagste *f* 5.20; van de *Haver* de hoogste prijs *f* 3.15 en de laagste *f* 2.50; van de *Graauwe Erwten* was de hoogste prijs *f* 11.50 en de laagste *f* 11[illegible]. De prijs van de *Boter* was per Ned. pond *f* 0[illegible] à 0.65.

Waterhoogte te Arnhem.

30 Oct. 1 El 7 Palm 1 Duim; gew. 0 D. gev. 8 [illegible]

De prijs dezer courant is f 5 in de drie maanden. Afzonderlijke nommers 10 cents. Advertentiën van één tot vijf regels f 1 [illegible] en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt voor elke plaatsing.

Te Arnhem, bij G. J. THIEME, Boekdrukker.